

Изх. № 366/18.11.2020 г.

**ДО
Г-ЖА МАРИЯНА НИКОЛОВА,
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ ПО
ИКОНОМИЧЕСКАТА И ДЕМОГРАФСКАТА
ПОЛИТИКА И МИНИСТЪР НА ТУРИЗМА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА
ТРИСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

**Г-ЖА ДЕНИЦА САЧЕВА,
МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНИТЕ
ОРГАНИЗАЦИИ НА СОЦИАЛНИТЕ ПАРТНЬОРИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**КОПИЕ
Г-ЖА МАРИЕТА СТОЯНОВА,
СЕКРЕТАР НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА
ТРИСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

Относно: Проект на ПМС за определяне на нов размер на минималната работна заплата в страната за 2021 година

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) многократно е заявявала своето отрицателно отношение към съществуващия начин на определяне на минималната месечна работна заплата (МРЗ) в страната, както и към нейното продължаващо необосновано повишаване.

Тази наша позиция срещу административното и волунтаристично определяне на размера на минималната работна заплата беше изложена още с писмото на АИКБ от 21 юли 2015 г. относно предложението тогава Проект на постановление за определяне и актуализиране размера на минималната работна заплата в страната - писмо до заместник министър-председателя и министър на труда и социалната политика Ивайло Калфин с изх. № 329 от 21 юли 2015 г.¹.

¹ Тогава през 2015 г. организациите на социалните партньори бяха принудени да обжалват липсата на процедура за консултации в съда, тъй като минималната работна заплата бе определена едностранно от страна на правителството, дори без изпълнение на формалните „ритуални“ процедури в НСТС. Тогава съдът задължи правителството да осъществи тази процедура, след което последва формалното провеждане на дискусиата, и потвърждаване от страна на правителството на вече обявената стойност за минималната работна заплата. (На 19 май 2015 г. съдът спря **Постановление № 419/17.12.2014 г. на Министерския съвет** за определяне на минималната работна заплата за 2015 година. Делото тогава беше заведено Асоциация на индустриалния капитал в България - АИКБ, Българска стопанска камара - БСК и Българска търговско-промишлена палата - БТПП). Вторият такъв случай беше през 2017 година. С решение № 6122 от 16.05.2017 г. по адм. дело № 1566/2017 г. Върховният административен съд - Първо отделение отмени Постановление № 22 от 2017 г., обн. в ДВ, бр. 11 от 2017 г., за определяне на нов размер на минималната работна заплата за страната за 2017 г. С този акт Върховният административен съд (ВАС) прие за основателна жалбата на четирите работодателски организации - Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), Българска

Със съжаление се налага да констатираме, че въпреки че съществуват някакви надежди „консултациите“ относно проекта за Постановление на Министерския съвет за определяне на нов размер на минималната работна заплата в страната за 2021 г. да се окажат последните в историята на индустриалните отношения в Република България, сключването на тристранното споразумение за постигане на съгласие за механизъм за договаряне на минималната работна заплата за страната все още не е факт. По всичко личи, че бяхме прави, когато прогнозирахме, че лошата практика на административно определяне на минималната месечна работна заплата за страната, ще оцелее чак до 2021 г., до когато беше „разписана“ средносрочната бюджетна прогноза.

Тук е мястото още един път да **подчертаем подкрепата на АИКБ за общото становище на представителните работодателски организации – членки на Асоциацията на организациите на българските работодатели (АОБР), средносрочната бюджетна прогноза да бъде консултирана с национално представителните организации на българските работодатели и със социалните партньори като цяло в рамките на законоустановените процедури в НСТС.**

Тази необходимост следва пряко от член 2 на Кодекса на труда, където изрично се посочва, че „държавата регулира трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения и въпросите на жизненото равнище след консултации и диалог с работниците, служителите, работодателите и техните организации в дух на сътрудничество, взаимни отстъпки и зачитане на интересите на всяка от страните“².

По същия начин, както и през предишни години АИКБ подчертава, че **залагането на минималната месечна работна заплата в средносрочната бюджетна прогноза прави последната документ от първостепенно значение в областта на въпросите на жизненото равнище**, точно така, както то е дефинирано в съответното Решение на Министерския съвет. През 2018 година отбелязахме, а сега остро протестираме срещу факта, че в момента **процедурата по подготовка и оповестяване на средносрочната бюджетна прогноза представлява техника за заобикаляне на изискванията на Кодекса на труда** и на практика – за предопределяне на размера на минималната месечна работна заплата за страната. Потвърдихме тази си позиция и в становището на АИКБ за увеличаването на МРЗ на 560 лева през 2019 година.

Веднъж заложен в средносрочната бюджетна прогноза, размерът на минималната месечна работна заплата за страната става непроменяем, а последващата процедура по „консултиране“ на определянето му става напълно формална и дори бутафорна. Година след година продължаваше да се възпроизвежда порочната практика, „консултациите“ да се провеждат единствено, за да е спазена формалната процедура. Заседанията на съответните комисии към НСТС и на самия НСТС продължават да имат изцяло „ритуален“ характер и продължават да са изпразнени от съдържание. Те нямат никакво значение за крайния резултат на обсъждане на този ключов макроикономически параметър.

Преди време Европейската комисия даде своята оценка за процедурата по определяне на минималната месечна работна заплата за страната, като я оцени като „нечестна и непрозрачна“ и подчерта необходимостта от приемане на обективен механизъм за определянето на МРЗ, който да е „устойчив на политически влияния“. Вече стана банално да подчертаваме, че отдавна отлично знаем защо само работодателската страна протестираше през последните три години срещу формалния и бутафорен начин на „консултиране“ на минималната работна заплата.

АИКБ със съжаление констатира, че обявеното общо съгласие, че досегашният модел на определяне на минималната месечна работна заплата не може да продължава да се прилага, е било само отчасти искрено сред социалните партньори. Това широко афиширано съгласие послужи за снемането на въпроса за създаване на честен и прозрачен механизъм за определяне на минималната работна заплата от списъка на известните ни „специфични препоръки“ (“Country Specific Recommendations”). Това обаче се оказа преждевременно. До тази констатация стигнахме през миналата година – през тази година

стопанска камара (БСК), Българска търговско-промишлена палата (БТПП) и Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България. В нея те оспориха решението на кабинета за повишаване на минималната работна заплата от 1 януари т.г. на 460 лв. Основният аргумент на работодателските организации бе, че това е незаконно, защото не е било обсъждано в Националния съвет за тристранно сътрудничество.

² Чл. 2 (Нов – ДВ, бр. 25 от 2001 г., в сила от 31.03.2001 г.) от Кодекса на труда.

получихме поредното доказателство, че тази констатация е напълно основателна.

В АИКБ продължаваме да смятаме ролята на Европейската комисия за придвижване на българските социални партньори към идеята за договаряне на МРЗ за един от най-благоприятните ефекти от членството на Република България в Европейския съюз. Едновременно с това виждаме, че за определени участници в общия процес е достатъчно, че очите на ЕК са били „замазани“ в достатъчна степен и че е създадено впечатление, че има устойчив напредък в посока на постигане на трипартитно споразумение за механизма на договаряне и определяне на минималната месечна работна заплата (МРЗ).

Остава ни все по-слабото утешение, че въпреки всичко ратификацията на Конвенция 131 на МОТ е факт. Тя създаде някои важни предпоставки за постигане на споразумение. Отново ще напомним, че не подценяваме постигнатото придвижване напред в разговорите за създаване на механизъм за договаряне на минималната месечна работна заплата.

С огорчение обаче констатираме, че дори и когато се смята, че разговорите за постигане на съгласие за модела на договаряне на МРЗ, едва ли не са излезли на „последната права“, Министерският съвет, открито насърчаван от национално представителните организации на работниците и служителите, бърза да повиши минималната месечна работна заплата за страната, колкото е възможно повече, преди механизмът на договарянето ѝ да стане факт.

Асоциацията на индустриалния капитал в България многократно е декларирала, че вярва в потенциала на българските индустриални отношения и социален диалог. С носталгия си спомняме времето, когато с отлично институционализираните си и работещи индустриални отношения, България беше дори модел и пример за подражание за страните от Централна и Източна Европа. За съжаление, призивите ни от последните две години, да се върнем към тези практики и да преодолеем сегашната стагнация в социалния диалог, останаха безответни.

По-долу ще представим за пореден път данните, илюстриращи необоснования, волунтаристичен и рязък ръст на минималната работна заплата, като този път сведенията са за периода 2000 – 2017/2018 г.

1. Административно определената минимална работна заплата расте „експлозивно“ на фона на останалите икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа, както и Турция.

Данните за ръста на минималната работна заплата в Република България са дадени по-долу в Таблица 1 в евро.

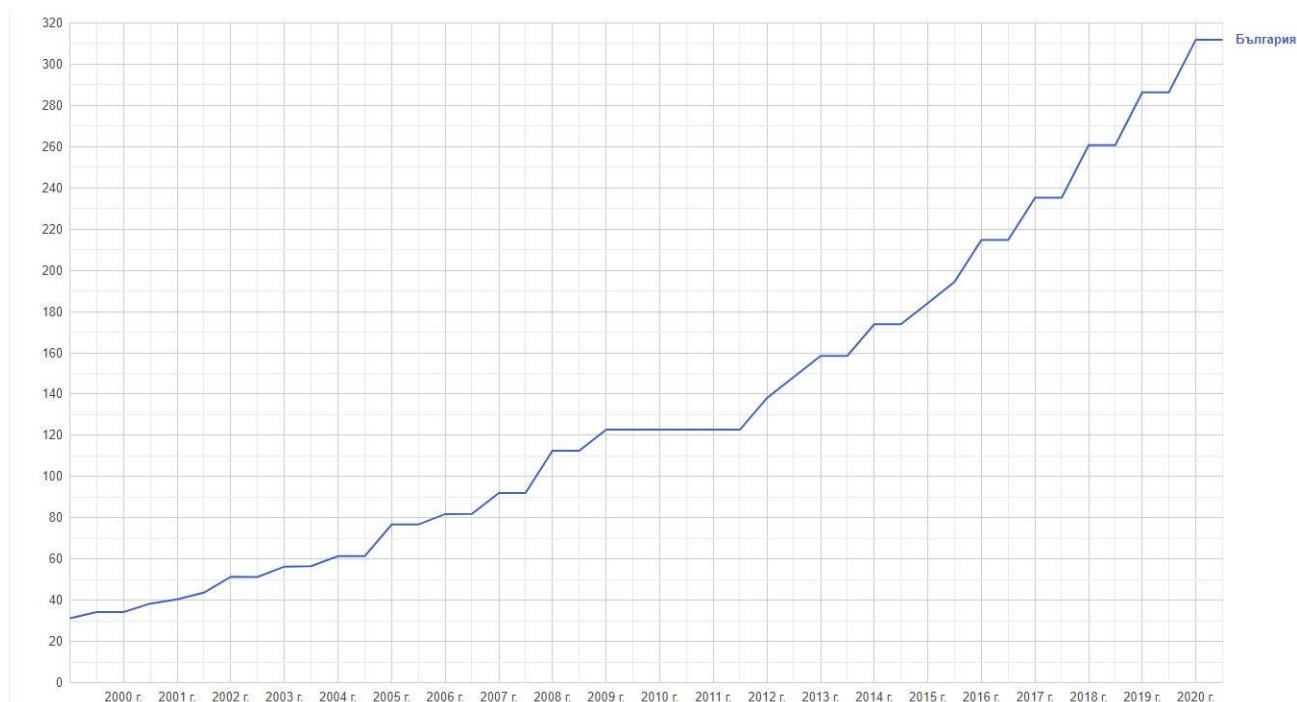
Таблица 1.

Минимална работна заплата (МРЗ) в България по тримесечия за 2000 - 2017

№	Год. – Тримес.	2000-1	2000-2	2000-3	2000-4	2001-1	2001-2	2001-3	2001-4
1	МРЗ в EURO	38,35	38,35	38,35	40,42	40,42	43,65	43,65	51,38
2	Год. – Тримес.	2002-1	2002-2	2002-3	2002-4	2003-1	2003-2	2003-3	2003-4
3	МРЗ в EURO	51,38	51,38	51,38	51,38	56,28	56,28	56,28	56,28
4	Год. – Тримес.	2004-1	2004-2	2004-3	2004-4	2005-1	2005-2	2005-3	2005-4
5	МРЗ в EURO	61,36	61,36	61,36	61,36	76,69	76,69	76,69	76,69
6	Год. – Тримес.	2006-1	2006-2	2006-3	2006-4	2007-1	2007-2	2007-3	2007-4
7	МРЗ в EURO	81,79	81,79	81,79	81,79	92,03	92,03	92,03	92,03
8	Год. – Тримес.	2008-1	2008-2	2008-3	2008-4	2009-1	2009-2	2009-3	2009-4
9	МРЗ в EURO	112,49	112,49	112,49	112,49	122,71	122,71	122,71	122,71
10	Год. – Тримес.	2010-1	2010-2	2010-3	2010-4	2011-1	2011-2	2011-3	2011-4
11	МРЗ в EURO	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	138,05
12	Год. – Тримес.	2012-1	2012-2	2012-3	2012-4	2013-1	2013-2	2013-3	2013-4
13	МРЗ в EURO	138,05	148,28	148,28	148,28	158,50	158,50	158,50	158,50
14	Год. – Тримес.	2014-1	2014-2	2014-3	2014-4	2015-1	2015-2	2015-3	2015-4
15	МРЗ в EURO	173,84	173,84	173,84	173,84	184,07	184,07	194,29	194,29
16	Год. – Тримес.	2016 - 1	2016 - 2	2016 - 3	2016 - 4	2017 - 1	2017 - 2	2017 - 3	2017 - 4
17	МРЗ в EURO	214,75	214,75	214,75	214,75	235,20	235,20	235,20	235,20
18	Год. – Тримес.	2018 - 1	2018 - 2	2018 - 3	2018 - 4	2019 - 1	2019 - 2	2019 - 3	2019 - 4
19	МРЗ в EURO	260,76	260,76	260,76	260,76	286,32	286,32	286,32	286,32
20	Год. – Тримес.	2020 - 1	2020 - 2	2020 - 3	2020 - 4	2021 - 1	2021 - 2	2021 - 3	2021 - 4

21	MPЗ в EURO	311,89	311,89	311,89	311,89	332,34	332,34*	332,34*	332,34*
----	------------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

Стойностите обозначени със звездичка * са според проекта за ПМС за повишаване на минималната работна заплата.

Фиг. 1. Динамика на минималната работна заплата в Република България в периода 1999 – 2020 г.

Данните за стойностите на минималната работна заплата за страните от ЕС, които имат нормативно закрепена МРЗ и Турция за периода 2000 - 2020 и съотношение МРЗ2020 / МРЗ2000, са както следва:

Таблица 2

Данни за минимални месечни заплати през 2000 г. и през 2020 г. (МРЗ2000 и МРЗ2020) и съотношението МРЗ2020/МРЗ2000

№	Държава	МРЗ 2020	МРЗ 2000	МРЗ 2020/ МРЗ 2000	Нарастване в проценти (%)*
1	Румъния	460,77	24,53	18,7839	1778,39%
2	България	311,89	34,26	9,1036	810,36%
3	Естония	584,00	89,48	6,5266	552,66%
4	Словакия	580,00	94,34	6,1480	514,80%
5	Латвия	430,00	85,02	5,0576	405,76%
6	Унгария	451,51	100,12	4,5097	350,97%
7	Чехия	546,00	110,79	4,9282	392,82%
8	Литва	607,00	107,05	5,6702	467,02%
9	Полша	583,48	161,11	3,6216	262,16%
10	Хърватско	536,60	204,70	2,6214	162,14%
11	Словения	940,58	373,35	2,5193	151,93%
12	Турция	383,40	201,62	1,9016	90,16%
13	Португалия	740,83	371,27	1,9954	99,54%
14	Люксембург	2141,99	1191,13	1,7983	79,83%
15	Испания	1108,33	495,60	2,2363	123,63%
16	Белгия	1625,72	1095,89	1,4835	48,35%
17	Нидерландия	1680,00	1092,00	1,5385	53,85%
18	Франция	1539,42	1049,49	1,4668	46,68%
19	Гърция	758,33	542,69	1,3974	39,74%

*Процентът на нарастването на МРЗ е равен на резултата изчислен по формулата:

$PCOTROTMS = [(MPZ\ 2020 - MPZ\ 2000) / MPZ\ 2000] \times 100$; PCOTROTMS = Per Cent of the Raise of the Minimum Salary.

В Приложение №1 към настоящето становище са дадени данните за минималната месечна работна заплата за страните от Централна и Източна Европа, както и за страните от „Стара“ Европа, където има нормативно закрепена минимална работна заплата за периода 1999 – 2020 г., както и данни за нарастването в пъти за периодите 1999 – 2020 г. и за 2000 – 2019 г.

Вижда се, че съотношението между стойността на минималните месечни заплати за 2000 г. и 2018 г. (съотношение МРЗ 2018/МРЗ 2000) за България е **9,1036**.

Увеличението на минималната месечна работна заплата през 2020 г. в сравнение с 2000 г. е **810,36%**.

България и Румъния продължават да поддържат стремителен, експлозивен ръст на минималната работна заплата. Държавата с третия "резултат" в тази класация е Естония **552,66 %**, което е с повече от **250** (двеста и петдесет) процента по-нисък ръст на минималните работни заплати спрямо България.

Докато за останалите европейски страни, с изключение на Испания, ръстът на МРЗ към 1 юли 2020 г. е незначително по-голям в сравнение с 2016 - 2019 г., в Румъния и България растежът запазва и ускорява стремителния си ръст.

Данните от Румъния са по-скоро тревожни отколкото успокояващи. От край време Румъния води класацията за ръст на размера на минималната работна заплата. Румъния обаче не е във валутен борд, там няма здравословните ограничения върху безконтролното и „политически мотивираното“ харчене, характерни в някаква степен за България. Това води до сериозни проблеми, които са надлежно отбелязани от Европейската комисия в така наречените специфични препоръки за отделните страни от ЕС (“country specific recommendations”). В специфичните препоръки за Румъния, още за 2018 г. четем:

„На 16 юни 2017 г. Съветът реши в съответствие с член 121(4) от Договора за функциониране на Европейския съюз (Treaty on the Functioning of the European Union - TFEU), че през 2016 г., в Румъния е забелязано съществено отклонение от средносрочната цел. С оглед на установеното значително отклонение на 16 юни 2017 г., Съветът препоръча на Румъния да вземе необходимите мерки, за да осигури положението, че номиналният ръст на нетните първични правителствени разходи няма да надхвърли 3,3 % през 2017 г., в съответствие с годишното структурно „изглаждане“ на 0,5 % от БВП.

На 5 декември 2017 г. Съветът установи, че Румъния не е предприела ефективни действия в отговор на препоръките на Съвета от 16 юни 2017 г. и издаде преразгледана препоръка. В новата препоръка Съветът поиска от Румъния да вземе необходимите мерки, за да осигури положението, че номиналният ръст на нетните първични правителствени разходи няма да надвиши 3,3 % през 2018 г., в съответствие с годишното структурно „изглаждане“ на 0,8 % от БВП.

На 20 юни 2018 г. Съветът установи, че Румъния не е предприела ефективни действия в отговор на препоръката на Съвета от 5 декември 2017 г. Нещо повече - въз основа на данните от 2017 г. е открито съществено отклонение на Румъния от препоръчаната корекция през 2017 г. В съответствие с член 121 (4) от Договора за функциониране на Европейския съюз (TFEU) и с член 10 (2) от Council Regulation (EC) No 1466/97, Комисията отправи предупреждение до Румъния на 23 май 2018 г., че през 2017 г. е забелязано сериозно отклонение от корекционната пътека към средносрочната бюджетна цел.

На същата дата Съветът прие последваща препоръка, която потвърждава необходимостта Румъния да предприеме необходимите мерки, за да осигури положението, че номиналният ръст на нетните първични правителствени разходи няма да надхвърли 3,3 % през 2018 г., в съответствие с годишното структурно „изглаждане“ на 0,8 % от БВП. Въз основа на пролетната прогноза на Комисията за 2018 година има риск от отклоняване от тази препоръка през 2018 г.³.

Разходите на Румъния в публичната сфера определено не са съобразени нито с препоръките на Европейската комисия, нито с икономическото благоразумие. По тази причина в Румъния е на лице много тревожен тренд на инфлацията – тя е европейски лидер по този показател. Ние с безпокойство следим това развитие на нещата, защото Румъния е наш важен търговски партньор и евентуални икономически сътресения в нея ще се отразят неблагоприятно и на нашата икономика.

³ European Commission, Brussels, 23.5.2018 COM(2018) 422 final, Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the 2018 National Reform Programme of Romania and delivering a Council opinion on the 2018 Convergence Programme of Romania, <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation-romania-en.pdf>

2. **Минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.**

Данните са не по-малко красноречиви, ако направим проверка за съотношението между средната месечна работна заплата (СРЗ) в България и на минималната работна заплата (МРЗ).

По-долу представяме данни за това съотношение по тримесечия, като стойността на минималната работна заплата е увеличена с 11,09 % процента, тоест изчислили сме своеобразна средна брутна минимална работна заплата (СМРЗ). Изчислявайки съотношението $СРЗ/(1,1109 \times МРЗ)$, ние отчитаме влиянието на средния размер на допълнителните възнаграждения за страната, най-вече надбавката за придобит трудов стаж и професионален опит, позната ни като „клас“. С отчитане на това допълнително трудово възнаграждение, резултатите по области са представени в Таблица 3а, а резултатите по икономически дейност – в Таблица 3б. ($СМРЗ=1,1109 \times МРЗ=622,15$ лева).

Таблица 3а

Дял на $СМРЗ=(1,1109 \times МРЗ)$ от средната работна заплата (СРЗ) по области в проценти.

	Област	СРЗ по области в лева	1,1109xMPЗ като дял от СРЗ по области в %	MPЗ като дял от СРЗ по области в %
1	София (Столица)	1586	39,23 %	35,31 %
2	София	1119	55,60 %	50,04 %
3	Стара Загора	1099	56,61 %	50,96 %
4	Варна	1084	57,55 %	51,66 %
5	Враца	1041	59,77 %	53,79 %
6	Габрово	983	63,29 %	56,97 %
7	Пловдив	982	63,36 %	57,03 %
8	Разград	964	64,54 %	58,09 %
9	Бургас	935	66,54 %	59,89 %
10	Русе	932	66,76 %	60,09 %
11	Шумен	919	67,70 %	60,94 %
12	Търговище	903	68,90 %	62,02 %
13	Ямбол	901	69,05 %	62,15 %
14	Велико Търново	877	70,94 %	63,85 %
15	Пазарджик	876	71,02 %	63,93 %
16	Добрич	869	71,59 %	64,44 %
17	Кърджали	868	71,68 %	64,52 %
18	Ловеч	860	72,34 %	65,12 %
19	Перник	860	72,34 %	65,12 %
20	Смолян	845	73,63 %	66,27 %
21	Плевен	844	73,72 %	66,35 %
22	Монтана	844	73,72 %	66,35 %
23	Сливен	834	74,60 %	67,15 %
24	Хасково	802	77,58 %	69,83 %
25	Кюстендил	790	78,75 %	70,89 %
26	Силистра	786	79,16 %	71,25 %
27	Видин	759	81,97 %	73,78 %
28	Благоевград	752	82,73 %	74,47 %

Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2018 година.

Все още няма оповестени данни за средната работна заплата по области за 2019 година.

Минималната работна заплата (МРЗ) е в размер на 560 лева.

$СМРЗ=1,1109 \times МРЗ= 622,16$ лева.

Среден размер на допълнителното заплащане за страната по данни на НСИ = 11,09 %.

Виждаме, че в края на 2018 г. минималната работна заплата с отчитане на средния размер на допълнителното заплащане за страната достига до дял, достигащ 83 % от стойността на средната месечна работна заплата. Минималната месечна работна заплата пък достига до дял, достигащ 75 % от средната месечна работна заплата. В контекста на ЕС България продължава да е страната с най-високо съотношение на минималната работна заплата към средната работна заплата, като това съотношение е МНОГО над средния размер за Общността – под 43%.

През 2018 г. от 28 области на страната само в София делът на $СМРЗ=1,1109 \times МРЗ$ е под средния

за ЕС. В София (Столица) той е **39,23 %**. Аналогично е положението при МРЗ - делът му е **35,31%**.

По показателя дял на СМРЗ=1,1109хМРЗ от средната работна заплата, в 4 области делът е между 50 % и 60 %. В 8 области делът е между 60 % и 70 %, в 13 области – между 70 % и 80 %, а в 2 области е над 80 %. В сравнение с 2017 г. тенденцията е по-скоро негативна – нараснал е броят на областите, където делът на СМРЗ от СРЗ е между 70% и 80%, за сметка на броя на областите, където делът на СМРЗ е между 60% и 70%. (За съжаление няма оповестени данни на НСИ за средната работна заплата по области за 2019 година.)

По показателя дял на МРЗ от средната работна заплата в 8 области МРЗ е между 50% и 60% от СРЗ. В 15 области МРЗ е между 60% и 70% от СРЗ. В четири области МРЗ е над 70% от СРЗ.

Проследяването на изменението на размера на дела на средната брутна минимална работна заплата (СМРЗ) и на минималната работна заплата (МРЗ) от СРЗ в регионален план показва, че на цялата територия на страната с единствено изключение София - град има неблагоприятни съотношения СМРЗ/СРЗ и МРЗ/СРЗ. Приближаването на СМРЗ и на МРЗ до СРЗ действа демотивиращо на работниците с ниска и средна квалификация и по чисто психологически причини потиска повишаването на производителността на труда.

Таблица 3б

Дял на СМРЗ=(1,1109 x МРЗ) от средната работна заплата (СРЗ) по икономически дейности (ИД) в проценти.

Икономическа дейност	СРЗ по ИД в лева	1,11xМРЗ като дял от СРЗ по ИД в %	МРЗ като дял от СРЗ по ИД в %
ИКТ	2778	22,40%	20,16%
Финансови и застрахователни дейности	1953	31,86%	28,67%
Енергетика	1892	32,88%	29,60%
Добивна промишленост	1674	37,17%	33,45%
Професионални дейности и научни изсл.	1656	37,57%	33,82%
Държавно управление	1262	49,30%	44,37%
Хуманно здравеопазване и социал. работа	1164	53,45%	48,11%
Общо	1146	54,29%	48,87%
Образование	1111	56,00%	50,41%
Операции с недвижими имоти	1082	57,50%	51,76%
Търговия, ремонт на автомоб. и мотоц.	1035	60,11%	54,11%
Преработваща промишленост	1023	60,82%	54,74%
Транспорт, складиране и съобщения	1023	60,82%	54,74%
Култура, спорт и развлечения	970	64,14%	57,73%
ВиК и отпадъци	953	65,28%	58,76%
Строителство	924	67,33%	60,61%
Административни и спомагател. дейности	924	67,33%	60,61%
Селско, горско и рибно стопанство	905	68,75%	61,88%
Други дейности	759	81,97%	73,78%
Хотелиерство и ресторантьорство	686	90,69%	81,63%

Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) 2018 година.

Все още няма оповестени данни за средната работна заплата през 2019 година.

Минималната работна заплата(МРЗ) е в размер на 560 лева.

СМРЗ=1,1109хМРЗ= 622,16 лева.

Среден размер на допълнителното заплащане за страната по данни на НСИ = 11,09 %.

Когато пък правим анализ по икономически дейности, прави впечатление, че само бюджетни, финансови, монополни и олигополни сектори са под средното съотношение за ЕС. Има само едно изключение – ИКТ. Във всички сектори, които оперират на свободните конкурентни пазари, съотношението е много по-неблагоприятно от средното за ЕС. При хотелиерството и ресторантьорството, регионалният „таван“ на дела на СМРЗ=1,1109хМРЗ от средната работна заплата (СРЗ) за Благоевград – 82,73% и за Видин – 81,97% са „счупени“.

Таблица 4.

Данни за минималните месечни работни заплати (МРЗ) в страните от Европейския съюз, където има нормативно закрепени такива, за средната брутна месечна работна заплата (СРЗ) в страните от ЕС и за съотношението МРЗ / СРЗ

№	Държава	Година	МРЗ	СРЗ	МРЗ / СРЗ	%
1	Румъния	2020-06	460,77	1109	0,4155	41,55 %
2	България	2020-11	311,89	714	0,4368	43,68 %
3	Естония	2020-06	584,00	1486	0,3930	39,30 %
4	Словакия	2020-Q1	580,00	1086	0,5341	53,41 %
5	Латвия	2020-06	430,00	1134	0,3792	37,92 %
6	Унгария	2019-11	451,51	1105	0,4086	40,86 %
7	Чехия	2020-Q2	546,00	1279	0,4269	42,69 %
8	Литва	2020-Q2	607,00	1399	0,4339	43,39 %
9	Полша	2020-07	583,48	1219	0,4787	47,87 %
10	Хърватско	2020-06	536,60	1222	0,4391	43,91 %
11	Словения	2020-06	940,58	1813	0,5188	51,88 %
12	Португалия	2019	700,00	1365	0,5128	51,28 %
13	Люксембург	2018	1998,59	5143	0,3886	38,66%
14	Испания	2017	825,65	2279	0,3623	36,23 %
15	Белгия	2017-05	1531,93	3401	0,4504	45,04 %
16	Нидерландия	2017	1565,40	2855	0,5483	54,83 %
17	Франция	2017-06	1480,27	3097	0,4780	47,80 %
18	Гърция	2019	683,76	1466	0,4664	46,64 %

Още при МРЗ=380 лева България беше на трето място в ЕС по дял на СМРЗ от СРЗ. При МРЗ=460 лева България излезе на първо място по дял на СМРЗ от СРЗ сред страните от Европейския съюз. При МРЗ=560 лева съотношението МРЗ/СРЗ стана равно на 0,4937, а при отчитане на средния размер на допълнителните заплащания в страната, който е равен на 11,09%, тогава $(1,1109 \times \text{МРЗ}) / \text{СРЗ} = 0,5485$.

При МРЗ=610 лева съотношението МРЗ/СРЗ стана равно на 0,4368 и България „падна надолу“ на десето място по размер на дела на МРЗ от СРЗ. Но при отчитане на средния размер на допълнителните заплащания в страната $(1,1109 \times \text{МРЗ}) / \text{СРЗ} = 0,4853$ и България вече се оказва на пето място в ЕС по размера на дела на минималната работна заплата от средната работна заплата. **Трябва дебело да се подчертае, че това по-благоприятно положение се дължи най-вече на сериозния ръст на средната работна заплата в страната, а не на разумно управление на ръста на МРЗ.**

При сегашните намерения на правителството минималната работна заплата да достигне МРЗ = 650 лева = 332,34 евро, съотношението МРЗ/СРЗ ще бъде равно на 0,4937, а при отчитане на средния размер на допълнителните заплащания в страната, който е равен на 11,09%, тогава $(1,1109 \times \text{МРЗ}) / \text{СРЗ} = 369,20 / 714 = 0,5171$. Така, при отчитане на средния размер на допълнителните заплащания в страната, България ще се завърне на не дотам почетното трето място сред страните от ЕС по размера на дела на минималната работна заплата от средната работна заплата.

В заключение може да се обобщи, че на фона на страните в ЕС, които имат нормативно установена минимална месечна работна заплата, установената пред годините устойчива тенденция на поддържане на много високи съотношения МРЗ/СРЗ в България продължава и пазарът на труда продължава да бъде деформиран по възможно най-неприемлив начин, като така се потиска благоприятното влияние на ръста на средната работна заплата в страната.

3. Нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове.

Много показателен е фактът, че нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. По-долу, в Таблица 5. са представени данни за 28 сектора/отрасъла в българската индустрия. Тя обхваща така наречената "реална икономика" като цяло.

В Таблица 5. е направено сравнение между съотношенията на минималните заплати, **договорени между браншовите профсъюзи и браншовите работодателски организации в ОКТД и БКТД** през 2020 г. и 2001 г. В редица случаи последното колективно договаряне е проведено преди 2018 г., като датата му е отбелязано във втора колона. Когато последната договорена стойност за минимална месечна работна заплата е по-малка от определената от държавата за 2020 г., валидна е стойността на МРЗ от

актуалното постановление и се взема за извършване на изчисленията⁴.

Таблица 5.

Данни за месечните минимални работни заплати, валидни през 2020 г. по отрасли (браншове), договорени между браншовите профсъюзи и браншовите работодателски организации в ОКТД и БКТД. Данни за съотношението между минималните заплати валидни за 2020 г. и 2001 г.

№	Отрасъл / бранш	МР32020 в EUR	МР32020/МР32001
1	Енергетика – обслужващ персонал	374,27	7,1768
2	Туризм (договорено през май 2020)	311,89	7,1765
3	Енергетика – квалифициран персонал	467,83	7,1763
4	Текстилна промишленост (договорено с БКТД за 2011 – 2012-приета е 1,1хМРЗ)	343,08	6,1002
5	Минно дело (договорено през 2019)	436,64	6,1001
6	Здравеопазване (договорено през 20148 – приета е МРЗ)	311,89	6,1000
7	Транспорт (договорено през юли 2020)	405,45	6,0999
8	Трикотажна промишленост (договорено през 2010-приета е 1,1хМРЗ)	343,08	6,0794
9	Земеделски кооперации (договорено през 2007 – приета е МРЗ)	311,89	6,0791
10	Захарна промишленост (договорено през юни 2013 – приета е МРЗ)	311,89	5,5456
11	Шивашка промишленост (договорено през 2007 – приета е МРЗ)	311,89	5,5456
12	Преработване на плодове и зеленчуци (договорено през 2002 – приета е МРЗ)	311,89	5,5456
13	Кожарска, кожухарска, обувна и галантерийна промишленост (дог. през 2013 – МРЗ)	311,89	5,3041
14	Мелничарска промишленост (договорено през 2009 – приета е МРЗ)	311,89	5,0832
15	Металообработване и машиностроене (договорено през 2020)	311,89	5,0832
16	Електротехническа и електронна индустрия (договорено през август 2016)	311,89	5,0827
17	Целулозна и хартиена промишленост (договорено през 2020)	311,89	5,0659
18	Горско стопанство (договорено през 2019)	286,32	4,8694
19	Памучна, ленена и конопена промишленост (договор. през 2006 – МРЗ)	311,89	4,6921
20	Производство на растителни масла (договорено през 2008 – приета е МРЗ)	311,89	4,6921
21	Птицевъдна промишленост (договорено през юни 2013)	260,76	4,6365
22	Металургия (договорено през 2019)	337,45	4,4008
23	Строителство (договорено през 2018)	358,67	4,3842
24	Търговия (договорено през декември 2015)	311,89	4,3572
25	Дървообработване и мебелна промишленост (договорено през 2014 – приета е МРЗ)	311,89	4,2067
26	Водоснабдяване и канализация (договорено през 2020)	311,89	4,0669
27	Тютюнева промишленост (договорено през декември 2015 – приет е 1,1хМРЗ)	343,08	3,7278
28	Фуражна промишленост (БКТД от 2011 и анекс от 2012 г.)	178,95	3,1673
29	Минимална работна заплата – предложение за увеличение за 2021	332,34	8,2221

Забележка: Отраслите са подредени по размера на съотношението МР32020/МР32001, което се получава за всеки от тях.

Направеното сравнение между съотношенията за минималните работни заплати за 2020 и 2001 година ни позволява да сравним данните от въвеждането на промените в Кодекса на труда през 2001 година до 2020 година, тоест - до днес.

От представените данни се вижда ясно, че и в 28-те изследвани сектора (клонове) на реалната икономика в България съотношението МРЗ 2020/МРЗ 2001 е по-ниско, в сравнение със същото съотношение за минималната месечна работна заплата, предложена от правителството за 2021 г.

АИКБ е на твърдото мнение, че увеличаването на МРЗ на 650 лева през 2021 г. ще доведе само до задълбочаване на тази диспропорция.

Това е още едно сериозно доказателство, че административният начин за определяне на минималната месечна работна заплата от правителството е в сериозно противоречие с реалностите в икономиката и в различните промишлености (индустрии).

4. България е лидер по отношение на съотношението между годишния размер на минималната работна заплата и brutния вътрешен продукт на глава от населението за страните от ЕС.

В заключение - като приложение представяме едно ново изследване, в което е показано

⁴ Източникът на данните са оригиналните колективни трудови договори, предоставени от ИА „ГИТ“, от браншовите организации на социалните партньори и от сайта на НИПА. Данните за колективното договаряне са осигурени и обработени от Института за устойчиво икономическо развитие (ИнУИР).

съотношението между годишният размер на минималната работна заплата и брутният вътрешен продукт на глава от населението за страните от ЕС, където има нормативно установена минимална работна заплата, за периода 2000 – 2020 година.

При страните от Централна и Източна Европа, членуващи в ЕС (така наречената „Нова“ Европа), стойността на това съотношение при България надхвърля аналогичните стойности за всички останали страни с изключение на Румъния.

При страните от „Стара“ Европа България е изпреварена по този показател само от Нидерландия, Люксембург и Ирландия (Ирландия няма нормативно установена месечна работна заплата и използваме преизчислената минимална часова ставка, нормативно закрепена в страната), където размерът на заплащането като цяло е пословичен. България обаче изпреварва дори Белгия и Германия по този показател.

Добросъвестното тълкуване на всички изложени по-горе факти според нас ясно показва, че ръстът на минималната месечна работна заплата в България е изпреварващ и досегашната волунтаристична политика на главоломно повишаване на МРЗ трябва да бъде ако не спряна изцяло, то поне сериозно премислена и ограничена. Оптималният вариант е през 2021 година най-после да се стигне до споразумение за вида на механизма на договаряне на минималната работна заплата в България.

5. Позицията на АИКБ.

Във връзка с изложените по-горе факти Асоциацията на индустриалния капитал в България продължава да настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Многократно сме изразявали удовлетворение от факта, че поне на етапа на официалните заявления и декларации всички социални партньори са съгласни, че досегашното положение не може да се запази. Едновременно с това последните развития около статута на минималната работна заплата у нас ни карат да бъдем по-скептични и да очакваме значително забавяне на преговорите, което няма да е по вина на работодателите, а още по-малко на АИКБ.

Ние можем само да съжаляваме, че още веднъж сме въввлечени във формално и бутафорно „консултиране“ на размера на минималната месечна работна заплата за страната, въпреки декларираната от всички готовност за приемане на механизъм за договарянето ѝ.

Също така още един път настояваме отгук нататък, независимо от формата, която ще вземе договарянето на минималната месечна работна заплата за страната, средносрочната бюджетна прогноза да се консултира със социалните партньори, поне в частта ѝ, където се залага минималната месечна работна заплата в перспектива.

Смятаме, че преговорите за политика по доходите, която да се опира на договаряне, което да се извършва по икономически дейности, не бива да се изоставят.

АИКБ многократно е аргументирала тезата си, че такова договаряне **окончателно би ни освободило от вече изживялата времето си практика на договаряне на минималните осигурителни доходи (прагове)**. Неплащането на осигурителни вноски вече е криминализирано. При това положение договарянето на минимални заплати по икономически дейности, в съчетание с начисляване на осигуровките върху реалните заплати, ще бъде несравнимо по-адекватно на икономическата реалност в сравнение с досегашната практика на договаряне на МОД.

На тезата за бипартитно договаряне на минималните работни заплати обикновено се опонира с аргумента, че при досегашните договаряния на МОД (които смятаме, че никога вече няма да се подновят) оставаха така наречените „празни квадратчета“ – икономически дейности, където не са се водили преговори или не са постигнати споразумения. Тази теза не е издържана, защото оценката за „слабостта“ на отрасловото и браншово колективно договаряне е абсолютно тенденциозна.

В АИКБ сме наясно, че нашите партньори от синдикатите са склонни да подценяват постигнатото в тази област, поради естественото им желание отрасловото и браншовото колективно договаряне да са по-разпространени и с много по-голямо покритие. Някои работодателски организации от своя страна са склонни да negliжират като цяло това ниво на колективно договаряне, отдавайки предпочитание на колективното договаряне на ниво предприятие или пък на преговори на национално равнище по въпроси от типа на минималната работна заплата.

Съществува достатъчен потенциал, изградена е в много голяма степен необходимата „инфраструктура“ за договаряне на минималните работни заплати по икономически дейности. Последното съответно трябва да доведе до премахване на минималните осигурителни доходи (прагове) и до осигуряване върху реалните доходи на работниците, служителите и мениджърите.

В заключение - що се отнася до предложението на правителството минималната месечна работна заплата за страната да достигне 650 лева от 1 януари 2021 г., Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) категорично отхвърля това предложение, опирайки се на изнесените по-горе аргументи и съображения. Според нас това поредно повишаване на МРЗ носи още по-сериозни заплахи от преди, на първо място за изброените 15 икономически дейности.

АИКБ със съжаление повтаря своето много сериозно съмнение, че повишаването на размера на МРЗ на 650 лева е предрешен въпрос.

По тази причина АИКБ се обръща към правителството и към социалните партньори с предложение за приемане на решение за своеобразна дерогация на размера на минималната месечна работна заплата в застрашените икономически дейности, които могат лесно да бъдат анализирани на база на данните за средния осигурителен доход, като за тях новият размер на минималната месечна работна заплата, който вероятно ще влезе в сила от 1 януари 2021 година, бъде заменен с досегашния размер на МРЗ от 610 лева.

АИКБ настоятелно предлага на правителството, както и на социалните партньори да подкрепят това компромисно решение, което би дало глътка въздух на застрашените икономически дейности. В редица от тях niskият среден осигурителен доход се дължи на крайно неблагоприятна международна конюнктура, а в други, като частния охранителен сектор, доходи буквално са „смачкани“ от порочната система на обществени поръчки по единствен критерий – най-ниска цена.

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) апелира, в случай че правителството реши да наложи размер на МРЗ от 650 лева, считано от 1 януари 2021 година, да бъде отложено въвеждането ѝ за застрашените икономически дейности, където предложената минимална работна заплата надхвърля средния осигурителен доход или е твърде близка до него, по начини изложени по-горе.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Приложение №1

Данните за минималната месечна работна заплата за страните от Централна и Източна Европа, както и за страните от „Стара“ Европа, където има нормативно закрепена минимална работна заплата за периода 1999 – 2020 г., както и данни за нарастването в пъти за периодите 1999 – 2020 г., и за 2000 – 2019 г.

Приложение №2

Презентация на съотношението между годишният размер на минималната работна заплата и brutния вътрешен продукт на глава от населението за страните от ЕС, където има нормативно установена минимална работна заплата, за периода 2000 – 2020 година

С УВАЖЕНИЕ,

**ВАСИЛ ВЕЛЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В
БЪЛГАРИЯ**